

„Danskere“

ET NYHEDS- OG OPBYGGELSES-
BLAD FOR DET DANSKE
FOLK I AMERIKA,
udgivet af
Danish Lutheran Publishing House,
Blair, Nebraska.

„Danskere“ udgaa Onsdag i hver Uge.
Pris pr. Aargang:
De Forenede Stater \$1.50. Udlandet \$2.00
Bladet betales i Forskud.

Bestilling, Betaling, Adresseforandring
etc. med Udtagelse af Bidrag til
Bladets Indhold adresseres
DANISH LUTH. PUBL. HOUSE,
Blair, Nebraska.

Alle Bidrag til Bladets Indhold —
Korrespondancer, Afsendinger og andre
Artikler — sendes til dets Redaktør:
A. M. ANDERSEN, Blair, Nebr.

Entered at Blair Post office as second
class matter.

Acceptance for Mailing at special
rate of postage, provided for in Sec-
tion 1103, Act of Oct. 3, 1917, author-
ized on July 8, 1918.

Advertising rates made known upon
application.

I Tilfælde af, Bladet ikke modtages
regelmæssigt, bedes man klage til det
sædvanlige Postkontor. Skulde dette ikke
hjælpe, bedes man henvende sig til „Dan-
skere“s Kontor.

Naar Læserne henvender sig til Folk,
som averterer i Bladet, enten for at
købe hos dem eller for at faa Oplysning
om det averterede, bedes de altid om-
tale, at de saa Avertissementet i dette
Blad. Det vil være til gensidig Støtte.

Kinas Kamp mod Opium. London, 28. Noybr. (B. B.) Til Reuters Bureau telegraferes fra Peking: 300 Kasser indisk Opium, der var indkøbt af den foregaaende Regering, blev solgt til en Pris af 16,000 Taels pr. Kasse. Storbritannien havde tilbudt at købe de resterende 1200 Kasser tilbage til Indkøbsprisen, men Presidenten afslog dette, idet han foretrak at brænde Opiumen som et Bevis paa sin Beslutning om at undertrykke Opiumhandelen, skønt Salget vilde have indbragt 5 Mill. Pund Sterling. Denne drastiske Forholdsregel vækker stor Forbavselse i hele Østen.

Ny Indsamling. I denne Uge, fra 12. til 18. Januar, foretages der en ny Indsamling her i Landet, og Maalet, der er sat for den, er \$30,000,000. Det er en Indsamling til Hjælp for nødlidende Armeniere, Syrere, Grækere og Persere, der hidtil har været under tyrkisk Herredømme. Vi forstaaer, at Arbejdet for denne Indsamling er vel organiseret Landet over, saa alt, hvad der fordes af den enkelte, er blot Villighed til at være med at give, naar han anmodes derom. Vi har liggende for os en Pamflet hvor Komiteen, der forestaar Indsamlingen her i Landet, giver en Oversigt over, hvad der behøves, og man forbavses over, at den ikke forlanger mere, end den gør, f. Eks. \$5.00 pr. Capita til Livsophold i seks Maaned. Den anfører som Opfordring bl. a. Skriftsteder 1. Joh. 3, 17: „Men den, som har Verdens Gods og ser sin Broder lide Nød og lukker sit Hjerte for ham, hvorledes bliver Guds Kærlighed i ham? Luk ikke dit Hjerte for disse nødlidende Brødres Nød.“

National Lutheran Council, der har Hovedkontor i New York, gør et stort Arbejde i hele den lutherske Kirke i Amerikas Interesse. Gennem sin Sekretær, Rev. Lauritz Larsen, har Raadet sendt os en Piece, hvori en Beskyldning imod den lutherske Kirke i Amerika for „Pro-Germanism“ imødegaaes og gendrivs paa en eftertrykkelig Maade. Der siges, at Dagspressen i sidste Uge fortalte, at lutherske Præster var „bleven instrueret“ om at prædike „pro-German“, og at lutherske Feltpræster i Armeen var blevet stillet for Krigsret og „were doing time“ i Atlanta. — Der gøres saa grundig Rede for, at den lutherske Kirke slet ikke er særlig tysk, at Statskirken i Preussen ikke er luthersk, men evangelisk-uneret, og at en Feltpræst med tysk Navn, der var blevet stillet for Krigsret for Uloyalitet, og som

kaldtes luthersk, netop ikke er luthersk men katolsk. Ogsaa paa anden Maade bevises, at den lutherske Kirke i Amerika, er amerikansk. Den var beskyldt for at faa Støtte fra Tyskland, men tvertimod har Præsteskolen i Kropp faaet \$4,000 om Aaret fra General Council. I 1914 fik man to Kandidater derfra, i 1915 ingen.

Om National Lutheran Council skrives redaktionelt i sidste Nr. af „Danskere“ bl. a.: „Det nationale lutherske Raad er ingen Føderation af lutherske Samfund. Det paatager sig ikke at tale for hele Kirken i Læresager. Det vil kun være en Tjener, en Agent, ved hvis Hjælp Samfundene kan sættes i Stand til at udrette det mest mulige til Fordel for baade sig selv og andre i rent timelige og borgerlige Henseende. — Dette Raad ønsker at tjene Kirken uden selv at være Kirken. Det er en Slags selvbestaltet Organisation, der selvfølgelig hverken vil eller kan kompromitere Kirken paa nogen Vis. Det kan tjene som en Slags „clearing house“ for Kirkesamfundenes sekulære Affærer. — Skulde det saa træffe, at Misforstaaelser ved denne Organisations Hjælp kunde ryddes af Vejen, Sammenstød og Friktion afværges, og et mere sømmeligt og kristeligt Forhold mellem Samfundene bevares, saa var derved ingen Skade sket.“

Kirken og de hjemvendende Soldater. National Lutheran Commission skriver til Offentliggørelse bl. a.: „De lokale Menigheder vil uden Tvivl gennem deres Præster og Medlemmer vide om mange Stillinge for de hjemvendende Mænd. Her tilbydes sikkert en herlig Anledning for vor Kirke til at yde vore brave unge Mænd en Tjeneste og tillige til at samarbejde med Regeringen. — Maa vi anmode om, at De øjeblikkelig sætter Dem i Forbindelse med U. S. Employment Bureau eller Komite i Deres By eller Egn. — Vor Kirke kan saaledes yde en betydningsfuld Tjeneste ved at give Oplysning om ledige Stillinge og ved at henvise Ansøgere til Employment Bureaus. Vor Kirke burde paa en eller anden Maade være repræsenteret paa det lokale Bureau eller Komite. — Der er allerede afmønstret 600,000 Mand i Lejrene her, 68,000 oversøiske, og snart vil der af disse komme 200,000 eller flere om Maaneden.“

SØNDAGSSKOLEBOGEN OG SPROGSAGEN.

Søndagsskolekomiteen siger Hr. L. P. H. Highby Tak for det anerkendende Ord, han vedføjede Søndagsskolebogen i sidste Nr. af „Danskere.“ Noget lignende har været sagt til ham privat baade fra Albert Lea og mange andre Steder. Men det glæder os, at det bliver sagt højt, saa andre kan høre det. Muligvis kunde det føre til, at andre kunde faa Lyst til at gøre et Forsøg med S. S. Bogen i deres Søndagsskole, og hvem ved, Forsøget kunde maaske lede til et godt Resultat. At tilfredsstille alle gør vi os ikke Haab om. Hvad der vist, desværre, er staaende Regel for meget af det, der gror op inden for vort Samfund, gælder sikkert ogsaa her: „Øksen ligger allerede ved Roden af Træet,“ ligemeget hvordan Træet er, det er vokset op i en andens Have, derfor maa det hugges ned. Det kunde jo gerne skygge for andre Træer o.s.v. Saadan sagde en af vore gamle Præster til mig for en Tid siden og han burde vide det. Det vilde have været meget lettere for Kom. at have valgt et eller andet System af dem, der bruges i lutherske Kirker, omredigeret det en Smule og afpasset det efter vore Forhold; men da vilde Kom. have mistet det eneste Holdepunkt, der gi-

ver os Ret til at eksistere. Balslevs Lærebog og Bibelhistorie er Holdepunktet. Disse Bøger lever som rette Børnebøger i vort dansk luth. Kirkefolks Bevidsthed. At byde paa noget bedre kunde vi ikke, at gaa uden om dem turde vi ikke. Derfor valgte vi den eneste Vej, der laa åben for os. Hvad Lærebogen angaar er den fulgt nøjagtigt. Der er hverken taget fra eller lagt til. I Søndagsskolebogen for 1920 vil Lærebogen blive fulgt i Rækkefølge, Blad for Blad fra Begyndelsen af og Punkterne blive belyst med Bibelhistorie Stykker. I Bogen for i Aar er det Bibelhistorien, der er fulgt i kronologisk Orden og Lærebogstykker yvet ind i. Det er Balslevs Børnebøger, hvordan det saa end vendes og drejes. Et Aar legges Vægten paa Bibelhistorien, et andet Aar paa Lærebogen. At gøre disse vore elskede og agtede Børnebøger saa let tilgængelige som muligt for Lærer og Elever i Søndagsskolen, er en af Kom.s Hovedopgaver. Vi giver os slet ikke ud for „nye Pædagoger.“ Det Udtryk viser vi tilbage til rette vedkommende. En Haandsrækning vilde hjælpe os mere end et Spark. Kom. som arbejder med disse Lektier er Præster. I vort Præstehof har vi lovet: „trodsigen at arbejde for Ungdommens kristelige Oplysning og Vejledning.“ Vi vil gøre det saa „troligen“, som vi kan. Samfundet har haft en Søndagsskolekomitee for mange Aar, men der er intet blevet foretaget med Hensyn til Lektier. Søndagsskolerne mange Steder sukkede efter Hjælp — men ingen gav dem noget. Den nuværende Kom. mente sig ikke dygtig til at paatage sig et saadan Arbejde, derfor henvendte den sig til adskillige dygtige Mænd, som vi antog var Pædagoger og bad dem om at udarbejde Lektier efter det lagte System. Men ingen kunde faa Tid til det. En Mand gav os Løfte om Hjælp men kun nogle faa Blade fik han skrevet, saa var hans Livsgerning her endt. Der stod saa Kom. Raabet lød fra mange Sider: Giv os noget for S. S. Dersom ikke vi faar noget fra vor egen Lejr, er vi nødt til at tage, hvad vi kan faa fra andre Lejre. Saa tog vi fat for at gøre det bedste, vi forstod. Lad være, at det kun er Smuler, saa spiser vi dem, indtil nogen rækker os et ordentligt Stykke Brød.

Med Hensyn til Sproget har Kom. jo ikke haft noget Valg. Aarsmødet har talt. Fra vor Side er der ikke noget i Vejen. Det danske Manuskript til Bogen, der bruges i Aar, henligger i Publ. House, færdig for Pressen. Arbejdet er færdigt fra vor Haand. Bestyreren for Forlags-huset sagde til mig forleden Dag: der kommer stadig Bestillinger paa den danske Udgave af Søndagsskolebogen. Der maa saa da være nogle, der ønske den, foruden dem i Albert Lea.

Financielt vilde det dog næppe betale sig at udgive den Bog paa Dansk. Der bliver næppe nogen Sunde mere det Krav for Dansk, der var før Krigen; selv om Løven ikke lægger os Hindringer i Vejen, saa vil Folkestemningen, ikke blot den udenfor Kirken, men den i Kirken. Jeg kender en Menighed, hvor der har været gjort mere for Danskheden end i ret mange andre af vore Menigheder, ikke bare for at bevare det, der var Dansk men opelske Kendskab og Kærlighed til det danske Sprog, i Hjem, der var helt eller delvis amerikaniseret. I Søndagsskolen og ved Gudstjenesterne blev dansk Sprog brugt udelukkende. Der blev lagt dem et Straa i Vejen fra Øvrighedens Side, saa for saa vidt kunde de jo godt fortsætte i det gamle Spor. Men det kunde de bare ikke. Børnene udeblev fra S. S. Tallet svandt ned fra cirka 100 til nogle ganske faa. Hvad var der i Vejen? Jo, det var Stemningen blandt Befolkningen, eller den offentlige Mening, der gik i den Retning, alt skal være Engelsk.

Det vilde næppe have nyttet at fægte imod. Sindene var i Uro. Nu efter at der er kommen mere Ro over os, vil et ærligt Forsøg frugte mere. Den Menighed tog saa det Skridt, der uden Tvivl var det eneste rigtige: De indførte Engelsk. Saa kom deres Børn tilbage. Saadan er det uden Tvivl gaaet mange Steder. At der i en nær Fremtid i flere Stater vil blive givet Lov, der kræver al Børnundervisning læd i det engelske Sprog, tvivler jeg ikke om. Da Nebraska Governor for faa Dage siden holdt sin Jomfrutale i Statens Lovgivende Forsamling, havde han følgende at sige:

Education in English.

„It is desirable that we should undertake now a plan of educational instruction which will have in view the universal use of the English language in our state and nation. This is not a thing that can be accomplished at once, and to attempt such a process of action would only be to work undue hardship upon many, and face the possible defeat of the desired end. I believe that all instruction in public and private schools with the exception of foreign languages as such, should be conducted in the English language. Religious freedom should not be abridged, but the churches should also be used as a medium through which the use of the English language may be aided and encouraged. The common use of any foreign language should be discontinued.“

Den fratrædende Governor talte i samme Retning.

Uden Tvivl er det fræden Kant, Vinden blæser. Vi faar saa tage vore Forholdsregler. Der er noget at tabe, men der er ogsaa noget at vinde.

Der har været skrevet meget om Forvirringen og Vanskelighederne, Sprogdekretet har medført, ikke minst i Iowa og Nebraska. Visselig har det foraarsaget Besværligheder, Sorg og Harme; derom kan der ikke tvistes. Men der er en anden Side ved Sagen, som ogsaa fortjener at blive omtalt. Jeg mindes ikke at have set det fremhævet i Bladene, derfor nævnes det her.

Sprogsprogsmaalet var paa Dagsordenen i mange af vore Menigheder før Krigen kom. Men Løsningen var vanskelig. De yngre, som jo er Majoriteten i mange Menigheder, ønskede noget af Forkyndelsen i det engelske Sprog — de havde Ret til at ønske det, da de forstod det Sprog bedre. Men der var nogle ældre, som havde et stort Ord at sige — og havde Ret til at sige et stort Ord — da de havde været med at bære Dagens Byrde og Hede fra Begyndelsen. De holdt fast ved Bekendelsen; Alt skal være dansk, saadan har det været, og saadan skal det vedblivende være. Der var intet at stille op med det. En Del af de yngre gik saa deres Vej til andre Kirker. Man saa det med Sorg, og dog, der var jo ikke noget at indvende. Det Sprog, der brugtes i Kirken, var dem fremmed. At de ikke forstod det var maaske slet ikke deres Skyld men Forældrenes, som havde undladt at give dem Undervisning i rette Tid. Deres Klage lød saadan: Vi faar ikke noget ud af Prædikenen, vi forstaa den ikke. De mere ligegyldige blev saa borte fra Kirken, de alvorligere søgte til andre Kirker, og Præsten stod tilbage med en lille Flok af gamle, de fleste af dem stod paa Gravens Rand. Men de vilde ikke vige en Tomme for de yngeres Ønsker. Man vilde saa nødig saare disse gamle, der har baaret, og for en Del endnu bærer den tungeste Ende af Menighedens Byrder. Men paa den anden Side baade bedrøver og harmer det, at de kan være saa kortsynede og indgroede i sig selv, at de ikke kan eller ikke vil se længere ud end til deres eget Havgærde. Saa kom Sprogdekretet. Det løste Knuden mange Steder. Der er ikke en rettænkende Præst, heller intet Stats eller lokalt Defence Council, der

vil nægte disse gamle noget af Forkyndelse i det Sprog, de forstaa bedst. Da Befalingen kom til mig „to discontinue any service in any other language than English at once“, sendte jeg en Skrivelse til det lokale Board og fremlagde de gamle Sag. For deres Skyld gjønde jeg Fordring paa en dansk Gudstjeneste pr. Maaned i hver af mine Kirker. Der kom et høfligt Svar tilbage, at mit Forlangende var betragtet som ret og retfærdigt for de gamle. Skyld, og med Glæde, bevillegte. Andre Møder kunde jo saa holdes de søgne Dage, eftersom det maatte kræves. I den Dur, har det saa gaaet indtil for nylig, da vi har føjet noget mere Dansk ind, saa for Tiden er der omtrent halvt om halvt, Søndagsskolen er udelukkende engelsk og Ungdomsarbejdet, ledes i begge Sprog.

At have fægtet imod Defence Councils Ønske vilde bare have vanskeliggjort vor Stilling. Jeg skrev en længere Redegørelse til Byens Dagblad og høstede Tak derfor fra flere af Byens ledende Mænd. Menigheden bevarede sit gode Navn og Rygte i Folkets Omdømme. Det har ogsaa sin Betædning. Det var jo ikke vort lutherske Navn eller Kristendom, de vilde tage fra os; kun bedes os om at sige de samme Sandheder i et andet Sprog; der behøver ikke at komme en anden Aand med et andet Sprog; det passer ikke. Aandens densamme her, selv om Sproget er forandret.

Selvfolgelg maa de enkelte Lokalteter afgøre, hvad der er bedst for Nutiden og i Fremtiden og derefter rette sig.

For Fremont Bakkers Vedkommende er der nogle faa gamle tilbage, som selvfølgelig foretrækker det danske Sprog. For deres Børn, eller andet Slægtled, er det omtrent lige fedt, hvilket Sprog der tales. Men saa regner vi med en stor Flok af tredje Slægtled. Det nytter ikke at tale Dansk til dem. Vi naar dem ikke, og vi beholder dem ikke, om vi forsøge det. Skal de blive bevaret for Gud og hans Kirke, maa vi møde dem i et Sprog de forstaa.

En Præst af en tysk luthersk Synode sagde til mig fornylig: Forbudet mod Brugen af fremmed Sprog ved vore Gudstjenester er det bedste, der nogen Sunde er hædet min Menighed. Der er nogle faa gamle, som altid har styret i Menigheden; de er saa forgabede i det tyske Sprog, at intet andet maa tales i vore Forsamlinger. De yngre gaar fra os. Der er intet at stille op med, de var nødt til at gaa. En Del af disse elskede deres Fædres Kirke med den kendte Prædikestol, Døbefont og Alter. Der var noget, der bandt dem til disse for dem hellige Ting. Der var Minder, der talte. Men hvad kunde det nytte. De forstod kun daarligt det Sprog, der taltes. Andre Kirker bød dem disse Guder i det Sprog, hvori de selv daglig tænkte og talte. Saa gik de. Men saa kom Sprogdekretet og med det Brugen af det engelske Sprog i deres Barndomskirke. Saa kom de igen — de bedste af dem. — To Gange siden har der været Optagelse i Menigheden af netop saadanne. Nogle af de gamle sidder endnu som den ældre Søn i Lignelsen og mukker. Men den yngste Søn glæder sig. Han kom hjem. Og mange hjemme glædes med ham.

Saadan kan det gaa. Ens Død er en andens Brød. Andre Steder er Markene endnu ikke mødne til Overgangen. Vi maa vogte os for at høste for tidlig, saa faar vi kun smaa skrumpne Kerner. Men vi maa ogsaa vogte os for at høste for sildig, thi saa falder Kernen af og spildes, vi har da kun Straaet tilbage. Gud hjælpe os at have Mejetøjet i Orden; saa vi kan gribe fat i rette Tid.
M. Th. Jensen.

ROOSEVELTS SIDSTE OFFENTLIGE ORD.

Det gælder Amerikaniseringens Fortsættelse.
New York, 6. Jan. — Oberst Roosevelt's sidste offentlige Ytring oplæstes her i Aftes ved en „All American Concert“ under „The American Defence Society's“ Auspicer, af hvilket han var Æresmedlem.

„Jeg kan ikke komme til Sted, og alt, jeg saa kan gøre, er at ønske Dem „God speed“, lod det. Der maa ingen Sakkenagterud blive i Kampen for Amerikanisme, simpelthen fordi Krigen er ovre.“

Der er Mennesker nok, som allerede har forsikret, at de tror, det amerikanske Folk har en kort Hukommelse; og at de har i Sunde at genoplive alle de udenlandske Foreninger, der direkte eller indirekte vort Folks fuldstændige Amerikanisering. Vort Princip i denne Sag bør være absolut simpelt.

For det første bør vi insistere, at dersom Indvandrerne, som kommer her, i god Tro bliver Amerikanere og assimilerer sig med os, saa bør han behandles som enhver som helst anden, for det er en Skændsel at tilsidestætte nogen, fordi han er født et andet Sted. Men det forudsætter, at Manden i Virkeligheden bliver Amerikaner og intet andet end Amerikaner.

Dersom han forsøger at holde sig til sin Side sammen med Mennesker af hans egen Oprindelse og adskiller sig fra Resten af Amerika, saa gør han ikke sin Del som Amerikaner. Der kan ingen delt Trøstskab (allegiance) være.

Vi har ikke Rum for mere end eet Flag, og denne udelukker det „røde Flag“, der symboliserer al Krig imod Frihed og Civilisation, ligesaa vel som det udelukker ethvert udenlandsk Flag af en Nation, til hvilken vi staa i fjendsk Forhold. Vi har ikke Rum for flere end eet Sprog her, og dette er det engelske Sprog; og vi agter at føre Tilsyn med, at Smeltediglen sammensmelter vort Folk til Amerikanere af amerikansk Nationalitet og ikke som Beboere af et polyglottisk (mange Tunger eller Sprog) Pentionat. Og vi har ikke Rum for mere end een Sjælsloyalitet, og det er Loyalitet mod det amerikanske Folk.“

Vi mærker os, at det første, Roosevelt i dette sit sidste Ord om Amerikanisering lægger Vægt paa, det er, at enhver Indvandrer, der kommer her for virkelig at blive Amerikaner, for at nyde Landets Goder og være med at bære dens Byrder, han bør agtes lige med alle andre (ogsaa indfødte) Amerikanere.

Og Styrken i det hele — som overhovedet i, hvad han ellers har sagt om den Sag — er, at vi bør stræbe hen til at faa en virkelig enig og ensartet Nation, som under enhver Krise saa vel som under fredelige Forhold kan optræde enigt.

Og mon ikke Roosevelt — netop som Medlem af det modsatte Parti af Regeringspartiet — gjorde sit til, at Nationen under Krigen optraadte saa enigt, som Tilfældet var? Hvem vil nægte det.

Men saa er der det, at her kun skal være Rum for eet Sprog. Det støder os.

De indvandrede Danskes Forhold under Krigen viser vist med al ønskelig Tydelighed, at vi Danske ikke har noget imod at blive og være virkelige Amerikanere. Vore Sønner og unge Mænd i Hær og Flaade, vore Subskriptioner til „Liberty Loans“, vor Lydighed mod Regeringens Ordre angaaende Besparelser o.s.v., o.s.v. beviser, at vi saa langt kommer op til baade Roosevelt's og vor Regerings Fordringer om at være fuldt ud med Amerika.
Kun angaaende eet Sprog er vi ikke enige. Og dog — læg